

január hó végeig a községnek megküldeni tartozik, ez képezvén a község által vezetett anyagszámadás mellékletét.

A naplókivonat egy példányban a jószágigazgatóságnak is megküldendő, és ha a tényleges használat a gazdálkodási tervben megállapított mennyiséget 50/0-al túlhaladta, indokolandó, hogy a tullépés miért történt. Ugyanez alkalommal az ertvényezésekről is jelentés teendő.

Ha a fenti rendelet ellen a községbeliek vétének, illetőleg az erdőkezelőség utasításai nem teljesítetnek, vagy pedig a község részéről erdőrendészeti kihágás követtetik el, ez esetben az erdőkezelőség a tényálladékok jegyzőkönyvben foglalja össze, és azt jelentése kíséretében a jószágigazgatóságnak beadja.

Ha pedig a községbelieknek van panaszuk az erdőkezelőség ellen, ez szinte a jószágigazgatóságnál jelentendő be.

A selmeczi m. kir. erdőakadémia hallgatóinak ez évi tanutazása.

Közli : F e k e t e Lajos, erdőakadémiai tanár.

Az idén is, mint ez évenként történni szokott, utra keltek az erdészeti harmadéves hallgatói június közepe táján, az u. n. nagy gyakorlatokra.

Kellemes hangulatban van ilyenkor a fiatal kebel, mert nemcsak a kielégítés küszöbén álló utazási és tanulási vágy dagasztja azt, hanem az akadémiai tanulmányoknak közel lévő bevégezése és az oly szép reményekkel kecsegtető gyakorlati élet is biztatólag mosolyog feléje, melytől már csak hetek választják el. Nem csuda hát, hogy otthon maradó fiatalabb tanuló társai irigy szemmel kísérik a tanutazásra távozó harmadévest.

De ez évben örvendettek az otthon maradók, s az elutazók örömét lelohasztotta az ég boruja, mely nemsokára zuhogó könnyekben tört ki, melylyel vonatunkat folyvást kísérte.

Elindulásunk június 13-án (szerencsétlen nap!) történt, s az nap a Turóczmegyében fekvő Znió-Váraljára érkeztünk, hol Akantisz Rezső erdőmester a legszívélyesebb fogadtásban részesített. Itt másnap megnéztük az érdekes haltenyésztő-intézetet, mely épületei és tavaival együtt 26 holdat foglal el. Néhány kisebb, tiszta vizű tóban pisztrángot, más terjedelmesebb, vízi növényekkel többé-kevésbé benőtt tavakban pedig pontyot tenyésztnek.

Megtekintettük az egyszerű, fűtött magpergetőt, melynek berendezése a rendelkezésre állott gazdasági épületben mintegy 900 frtba került, s ezt, az eladott mag ára, már az első évben kifizette. Az üres tobozok bőven fedezik a tüzelőanyag-szükségletet, s minthogy a mag kihullása hasonlíthatatlanul rövidebb idő alatt megy végbe és kevesebb munkaerőt kíván, mint a napos magpergető: ez utóbbit ott már túlhaladott álláspontnak tartják, annyival is inkább, mert először egy ilyen volt berendezve, s így az összehasonlítást maguk teheték meg.

Most, midőn a mesterséges felujítás nemcsak az állami erdőkben kezd nagyobb tért foglalni, hanem a községeket is olcsó maggal és csemetével kellend hovatovább annál nagyobb mértékben gyámolítani: beállott annak szüksége, hogy minden erdőhivatal, mely fenyesekkel rendelkezik, egyszersmind magpergetővel is birjon. Kiváló figyelmet érdemelnek azon erdőgondnokságok, melyekben magzó korban lévő erdei fenyő-állabok vannak, mert a kopár területek beerdősítésére (kivéve a száraz klimájú allapályokat) e fa legalkalmasabb, és már most is jelentékeny összeg megy ki az országból ezen drága magra.

Délután a helybeli állami tanítóképezde igazgatóságának szives meghívása folytán, ezen intézet növendékeinek dal és zene, valamint tornavizsgáján voltunk jelen, azon meggyőződéssel távozván, hogy a képzés jó kezekben van letéve.

15-én a kedvezőtlen időjárás daczára kirándultunk a Znió-Váralja körüli erdők megtekintésére. A kinek esőköpenye volt, még meglehetősen könnyű szívvvel tekintett a jövőendő elébe; de hej! sok nemes fiatal kebel nélkülözte most ezt, és legfeljebb az oly régen divatba jött plaiddel védte hátát, melynek sokoldalu használhatóságát L. hallgató gyakorlatilag mutatta meg, a ki abból szükség szerint Bánkbánt, csuklyás és gallérköppenyt, bélelt mellényt, sálövet s más megnevezhetetlen öltözetet tudott rögtönözni. Hanem ha ez öltözetek felül többé-kevésbé megvédték is, de lábunkat a folytonos nedvességtől a bagaria sem volt képes megóvni, melynek, mellelleg mondva, e naptól kezdve egész az utazás bevégezéséig, kiszáradni nem volt ideje. Tizszer vert meg ez nap az eső, a miből egyszersmind az is kiderül, hogy egy-egy adag nem tartott sokáig, bárha gyakran tömött és suhogós is volt. Egy ilyen elől a fenyvek alá huzódva, láttunk egy pár szép őzikét is egy tisztáson. A gyöngédségnek ezek által felidézett benyomásával nagy ellentétet képeztek a nemsokára felfedezett friss medvenyomok.

Az e napon látottak közül kiemelendőnek vélek egy 4—5 holdnyi erdőtisztást, a Priedhorie nevű erdőrészben, melyet a körülötte lévő erdei fenyők, de különösen a töle keletre eső álló erdő oly szépen bevetett, hogy a most még apró csemeték pár év múlva szépen záródni fognak. Ily jól sikerült természetes erdei fenyővetényülések hazánkban úgy hiszem nem gyakoriak.

Igen örvendetes bizonyítékát adta egy 5—10 éves bükkvágás annak, hogy hazánkban már a mesterséges beerdősítés

nemcsak terjedni kezd, de egyszersmind az értéktelenebb fafajnak értékesebbél való keverésére, s ha szükséges, teljes felváltására is alkalmaztatik. Az említett bükkvágásba ugyanis igen szép 4—9 éves lúcz- és erdei fenyőültönczök vannak bőven elegyítve, úgy hogy az elegyarányt később az áterdölések alkalmával tetszés szerint lehetend módosítani. Ugyanezen célból hagyattak meg a vágásban itt-ott előforduló jegenyefenyők is, és ápoltatnak e fafajnak ott történetesen előforduló csemetéi.

Igen szép csemetekert van a Planován, hol lúcz-, erdei- és vörösfenyőn kívül még néhány Douglas fenyőt és igen szép tengeri fenyő-vetényágyakat láttunk, tanuságául annak, hogy ott külföldi fák meghonosításával is foglalkoznak.

Alkalmunk volt végre az erdőtenyésztés terén, épen kelőfélben lévő jegenyefenyő vetést látni, zab és bokros rozs közt, mely jó sikert ígér.

Az erdőhasználatant illetőleg kiemelendő, a környék német lakosai által gyakorolt fekete szurok égetés, mely elgyantásodott erdei fenyőtuskó és gyökérfából (Kienholz), a szerint történik, hogy a kellő hajlással bíró tűzhelyen mintegy 2 méter magasan gyantásfából felrakott domlya megsikált agyagréteggel boríttatik be, és hasábfával körül rakva égettetik ki. A fekete szurok a kemencze fenekén gyűl össze és kis csatornán csurog az alá tett vasfazékba. Ha 10—12 vasfazék tele van, azok hosszan rakott tűz mellett főzetnek, míg a fekete szurok a kellő vastagságot eléri. A kiégetés után a domlya leggyengébb oldalát betörik, a szenet, mely levegő hozzájárultával gyorsan meggyúl, vízzel elfojtják és kiszedik, s a kiégetés által kemenczévé lett agyagburkot újra megtöltik gyantásfával, befalazzák, a kemenczét kijavítják, kisikálják s az égetést ismétlik. Az emberek a gyantásfa kereséssel, felhasogatással és szurokégetéssel 1 forintot keresnek

napjában egyre-másra. Mérsékelt, de nem nehéz kereset, s a mellett a munkás független.

Valacska községében megnéztünk végre egy egyszerű vizifürészt.

Miután a sok szép munkával dicsekvő faragó iskolát 16-ikán Znió-Váralján megnéztük, búcsut vettünk e városkától, mely környékével együtt nemcsak sok tanulságost nyújtott, hanem emlékezetes marad előttünk azon szivélyességnél fogva, melyet az ottani erdészeti személyzet és más államhivatalnokok részéről tapasztaltunk, kik barátságuk által kitüntettek. Mindenekfelett azonban hálával kell megemlékeznünk Trefort miniszter ö excellentiáról és Hoffmann Sándor, m. kir. főerdőtanácsosról, a kiknek első sorban köszönhetjük a znió-váraljai előzékeny és várakozásunkat felülmúló fogadtatást.

Este 5 órakor érkeztünk Liptó-Ujvárra, éppen mikor onnan a kataszteri bizottság zeneszó mellett elutazott. A bucsuztató liptóújvári közönség közül a minket váró szíves szaktársaink kibontakozva, siettek vendégeiket elszállásolni.

Másnap legelőször is megnéztük a híres tanningyárt, melynek állítólag csak egyetlen vetélytársa van még a világon, s az is csak Amerikában. Tudomás szerint ennek célja, a kivitelre nem alkalmas lúcfenyő héjból a cseranyagot kivonni és ez alakban a világkereskedelem tárgyává tenni. Az eljárás elmélete igen egyszerű, ámbar a lehető kis térre szorított berendezés nagyon komplikáltnak tűnik fel. A vágásokban lehántott lúcfenyőkérget, miután kiszáritották, az ismert érczúzókhöz hasonló cserkőlyükben darabokra vagdalják, zúzzák, s így viszik a tanningyárba. Itt a kávéőrlőkéhez hasonló szerkezetű gépekben oly apróra őrlik, a milyen a timárok által megtört cserkéreg. Ezt paternoster segítségével a mintegy 6 méter átmérőjű és 3 méter mély kádakba emelik, melyekben a csertörmelék egy, a kádat átérő és a felett gép által

központilag forgatott és kilyuggatott csőből 12 órán át öntöztetik mintegy $40-50^{\circ}$ C. mérsékű meleg vízzel, mely belőle a cseranyagot feloldja, természetesen más vízben oldható anyagokkal együtt. Ezen első kivonat, hogy erősebb legyen, egy második, őrlött cserrel töltött kádra foly hasonló módon, melyből a cseranyagot magába felvén, másodfoku oldattá változik. Összesen 8 kád van, melyek közül 4 kivonás, 4 pedig cserrel való töltés alatt áll. A második kivonat megfelelő reservoírból egy nagy, légmentesen zárt, ellipsoid alakú üstbe szivattyuztatik, melynek belsejében 8, csavaralakuan körülfutó és a gőzkazánból gőzt vezető cső megy keresztül, végezvén a forralás munkáját. Minthogy a gőz 100° C-on felül jelentékenyen nem emelkedik, a tannin elége és megkőződése ki van zárva. A főzés alatt a kivonatból fejlődő gőz eltávolítása, de különösen a gőz gyors fejlődésének előmozdítása, folytonosan működő szivattyuzás által történik, minélfogva a tanninsűrítő üst nemcsak a körlégtől teljesen ment marad, hanem benne a gőz feszereje lehető alacsonyan tartatik, s azért a gyárban vacuumnak nevezik. A kiszivattyuzott gőz hideg vízzel hozatik érintkezésbe, hogy kondenzáltassék.

Megjegyzendő, hogy a gőzkazánból a tanninoldat-sűrítőbe 8 csövön át menő gőz nem érintkezik az oldattal, hanem az edényen csak átvezettetik a kigyócsövek segélyével, s megfelelővén feladatának, kivezettetik az épületen át, s midőn a levegőre ér, csak kevés része van már gőz állapotban, a többi víz alakban csorog ki a csövek nyílásán. Hogy a sűrítés mikor érte el a kellő fokot, azt a (Kanadából hozott) munkás részint a „vacuummal“ közlekedésben lévő üvegcsőben lévő oldat színéről, részint pedig a folyadék egy adagának lecsapolása által, ízéről és kihülés utáni vastagságából itéli meg. A kész tannin-oldat kihülve, szirup vastagságu; és tonnákba

fenekelve szállíttatik rendeltetési helyeire. A tanningyár a liptó-ujvári főerdőhivatal erdőgondnokságaiból nyerhető kéregért, melyet maga hántat és száríttat, évenként szerződésszerűleg 6000 frtot, az összes állami erőkben nyerhetőért 24.000-et fizet, a mi magában ugyan nem jelentékeny összeg, de örvendetes, hogy ezen, eddig jóval kevesebbet jövedelmező anyag biztos vevőre talál. Másfelől szomorító jelenség, hogy a magánosok és községek a vidéken még fiatal, s így még évtizedekig épületfaképen nem értékesíthető állabaikat, melyek most a legjobb kérget szolgáltatják, a pillanatnyi nyereségért halomra döntik. Ennek természetesen első sorban az illető birtokosok könnyelműsége az oka. Rémséges devastatiót visznek itt a lúczfenyvesekben véghez! Egész hegyoldalokat órajárásnyra lekaszabolva lát a szem, melyek felujtására senki sem gondol. A községek, mint azt szavahihető embertől hallottam, 10—15 forintjával vették meg az erdőt (fát és talajt) holdanként, mely árt csupán a kéregért többszörösen visszakapják, s azután legelőnek szándékoznak ezen, majd csupa feltétlen, sőt nagyrészt véderdőtalajt használni. Szegény erdőfelügyelő! Képes lesz-e te ezt megakadályozni s a szép erdőtörvénynek érvényt szerezni? Talán csak nem fog hazánk legerdődúsabb megyéinek egyike az erdőtörvény kijátszása folytán gyalázatosan Paphlagoniává alakulni át, a mi most oly rohamosan megkezdődött!

A tanningyár megnézése után a nagyszerű fűrésztelep és a műfűrészek képezték a szemlélet tárgyát, bőséges anyagot nyújtva a tanulni vágyó fiatalságnak.

Délután a földmívelési iskolát tekintettük meg, a hol a gazdasági gépek, tejelő, tenyésztés- és vonómarhák, sajtkészítés, gyümölcs- és veténykert megismerlése töltötte ki a nap hátralévő részét.

Vasárnap reggel, meglehetősen jó időben tettük meg az utat Liptó-Ujvárról a feketevági erdészeti telepig. A Fehérvág

beszakadásáig meglehetősen jó országuton mentünk; hanem innen Szvarinig borzasztó rossz úton, melyen a folyami homok közt ökol- és majdnem fej nagyságu görgetegkövek feküdtek, azaz ráhányták az útvonalra a folyamgörgeteket úgy, a mint az Isten adta. Ez eztán utcsinálás! Még pedig a trónörökös Ő cs. kir. Fensége számára, a ki állítólag e vidéket is megfogja látogatni e nyáron, helyezettett ily jó karba ezen megyei vicinális ut.

19-kén a rasztoki vízfogónál a gátat, tönkuszató csatornát és vízszabályozási műveket szemléltük meg, s tanúi voltunk a Lehotzky vállalkozó ur által eszközölt tönkuszatásnak. Láttunk itt egy igen csinos veténykertet is, mely ép úgy, mint a délután megszemlélt, jól sikerült ültetvények is, dicséretére válnak Felber harmadosztályu, már koros erdőőrnek, a ki előljárója nyilatkozata szerint is, szenvedélyes erdőtenyésztő.

Mielőtt a feketevági erdésztelepet elhagynók, meg kell emlékeznünk még a sport nagy kedvelőjéről, házigazdánk és vezetőnk, Adriányi főerdész urról is, ki a pisztránghorgászat titkát elárulván, egynémelyikünkkel a halászatot megkedveltetnie sikerült. Számos igen szép hiuzbőrt is láttunk nála, s meg is kértük őt, valamint hű kísérő társunkat Szabotovits erdész urat is, ki már 8 hiuzt fogott, hogy adandó alkalommal a selmeczi erdészakadémiának kitömés végett egyet ajándékozzanak, mert daczára hogy az utolsó 10—15 év alatt a Kárpátokban oly sokat elfogtak, szégyeneljük bevallani, még senki sem ajándékozta meg egygyel is intézetünket.

20-kán, midőn hozzánk Masztics teplicskai erdész ur is csatlakozott, átmentünk a borus esős időben a benkovai vízfogóhoz, melynek fedele a suhogó eső ellen védelmet nyújtott, s itt éppen jó alkalom nyílt nem közönséges étvágyunkat

lecsillapítani. A szakadó eső hosszabb tartózkodásra kényszerített, de időnként a fiatalság kifogyhatatlan kedélye (s még valami) megrövidítte, és a jól eltöltött percek emlékére egy gerendán neveinket is megörökítettük ott. Innen vágásokon, ültetvények közt, havasi legelőkön s végre szántóföldeken át Teplicskára gyalogoltunk, hol nevezett erdész ur vendégei voltunk.

21-kén felmentünk a zsdjári vízfogóhoz, a Feketevág egy mellékvölgyébe, hol az elővizet megeresztve, a Feketevágig lesétáltunk, s onnan tutajokon a koleszárkai hidig usztunk, a hol az említett főerdész és erdész uraktól búcsút véve, a csorbai vasuti állomásra kocsiztunk, hol vezetésünket Pitz erdész ur vette át.

A gyönyörű csorbai tónál a jégkorszaki jégárok által okozott, s a tavat minden oldalról övedző morae-nák (görgeteg töltések) s az ezeket borító, már teljesen havasalji vegetatio vette igénybe figyelmünket. Itt, 1350 méternyi magasságban a tenger felett, henyefenyő borítja a talajt, az általa csupaszon hagyott helyeket az áfonya és hanga több faja töltvén ki, a köveket borító dús moha- és zuzmótelepekkel együtt. Az egyenként beszórt, már kis fává törpülő lúcz, s valamivel jobb kinézésű, de hasonlóan a zord éghajlat bélyegét viselő, nyomoru kinézésű vörösfenyővel kellemes ellentétet képeznek az élénkzöld, dús lombozatu havasi fenyők (czirbolyák), e táj valódi diszei. Mélyebb helyeken mindenütt a hideg, tőzeges ingovány terül el, melyen még a henyefenyő is gyakran arasznivá törpül el. Gyönyörű látványt nyújt e sajátságos, idegen, mondhatni zord vegetatio közt a számos svájci izlésben épített nyaraló, melyekhez a háttérben a Magastátra borzasztó kövölgyei, sziklaoldalai, ormai és ég felé meredő csúcsai képezik. — Csak az az egy baj volt, hogy a nedves ruha és hideg levegő megbénította bennünk a költői ihletiséget.

Hát még az 5—6° C. hőmérsékű szobák, melyekben meghálnunk kellett, mennyire lelohasztották lelkesedésünket!

22-kén ködös, boros időben, azon jó szándékkal indulunk el Podbanszka felé, hol két erdőöri lak várt éjszakára, hogy ha már ily időben a Kriván megmászása eszélytelen, legalább kissé benézünk a Nefczerka gyönyörű kővölgyébe, a hol még zergét is láthatunk. De a Kriván alatti kalibánál utolért az eső, s pár órát kellett ott várnunk, hogy tovább indulhassunk. A nap már hanyatlóban volt, s az idő különben is kedvezőtlen lévén, egyenesen Podbánszkanak vettük utunkat, hol ebéd és pihenés várt az elcsigázott utasokra. De azért a nap nem telt el hiában. Az erdővegetatio felső határa mindég érdekes marad, kivált oly fiatal emberek előtt, kiknek azt gyakorlatilag szemlélni még nem volt alkalmuk. Láttunk karvastagságu lúczfenyő gyöksarjakat, meggyökeresedett lúczfenyő ágakat, láttuk mily termettel bír ily magasságban a lúcz, vörösfenyő és a czirbolya, mikép lepi el a görgeteget a henyefenyő sat.

Most itt a czirbolyafenyő csak szórványosan fordul elő, s ily őrizet mellett nem sokára csak nyomát fogja kutatni a természettudós. Pitz erdész ur egy oldalt mutatott a Furkot völgy felett, melyen 1869-ben még 4—5 holdnyi tiszta czirbolya állab volt, de azóta a pásztorok fejszéje véget vetett neki, s csak hirmondók vannak még belőle. Rémitő vandalismust követnek el a havasalj e gyönyörű fájával, 10—20 másodlagos sudár csonkját lehet megszámlálni egy-egy elkinzott törzsön, mely jelentékeny kiujulási képességével hiába küzd a barbar pásztorok bieskája és fejszéje ellen. És miért kínozzák ez ártatlan fákat? Kedvtelésből, pajkosságból és különösen azért vágják le a felnőtt törzseket, hogy a tobozokat róluk leszedhessék s jóízű magját élvezzék.

Lejebb szállva, a hol a magas Tátrából származó görgeteg a lipcsei fennsíkba megy át, mintegy 1000 méternyi tengerfölkötti magasságban, agyagos görgeteg talajon szép növényű, de korán vörös reveledést kapó lúczfenyő állabokat láttunk. A kissé magasabb helyeken, pl. széldöntvény halmokon álló fák, észrevehetőleg egészségesebb külsővel bírtak. Érdekes volt egy kidőlt fánál meggyőződnünk arról, hogy annak gyökérzete egyáltalában nem haladott be az ásványi talajba, hanem csupán az annak felszínén mohából, fenyőlombból sat. képződött humuszrétegből táplálkozott, mely átlag 5 centiméter vastag alig volt, és a belőle kiálló gyökerek által az ásványi talajról felszakítva, az utóbbit fedő nagy görgeteg kövek lenyomatát a legpontosabban mutatta azon likakkal együtt, melyeket a humuszrétegből kiállott kövek hagytak hátra. Hogy mi okozza e jelenséget, miszerint a gyökér itt az ásványi talajba be nem hatol, a felett bővebb vizsgálat nélkül véleményyt kockáztatnunk nem szabad.

A podbánszkai erdőöri telep közelében fekvő csemeterkerten igen szép czirbolyafenyőcskéket láttunk, melyek sorai lúczfenyő veténysorokkal váltakoztak. Különösen szépek a 4—5 évesek, 25—30 cm. magassággal, melyekből 100 darabot az akadémia számára volt szives igény Pitz erdész ur.

Podbánszkan alul, a Béla folyó mellett, mégnéztünk még az nap egy primitív parasztfűrész, melyen akkor éppen egy, életében sokat szenvedett czirbolyatorzset tettek fűrész alá, megsemléltük ott még az éppen most elkészült új kéregzúzó (kölyűt) is, mely mellett nagy mennyiségű szárított kéreg van felhalmozva fedél alatt.

Estefelé megváltozott a szél, s reményünk, hogy holnap jobb időt kapunk, valósult, néhányan elhatároztuk a Kriván megmászását, a mit ki is vittünk, változó idő mellett ugyan, s bár a csúcsról a köd- és felhőzet miatt messze nem láthattunk

is, de fáradságunkat bőven megjutalmazta azon nagyszerű látvány, melyet onnan felülről a szomszédos, egészen tiszta csúcsok, gerinczek és kővölgyek nyújtottak. Különösen felséges volt a Nefczerka és szomszédos kővölgy közötti fűrészélő orom, melynek laposabb, táblás lejtői hóval fedve, a táblák élei ellenben feketélve, az egész úgy tűnt fel, mintha fehér kréta és szénnel lett volna merészen oda rajzolva. Továbbá a Terianszko és a Zöldtő, látszólag közvetlen szomszédságunkban, 500 méternyire lábaink alatt.

Mások a nem egészen kedvezőtlen napot a Tátrafüredre való utazásra használták fel, néhányan pedig Körmöcz város szépségei által hagyták magukat lebilincselni, míg a Kriván-mászók nagyobb része Liptóújváron való érzékeny búcsu után, melyben a Tátrafüredről visszatérők is részt vettek, Rózsahegyre utazott éjjel, s onnan a koritniczai fürdőt látogatta meg. Ezek megtekintették még Oszadán a Magerle főerdész ur által berendezett pisztrángtenyésztő mintaintézetet, melyről egész elragadtatással beszéltek.

Igy oszlott szét a társaság a szélrózsa különböző irányában, de héftőn újra láttuk egymást Selmeczen.

Az erdei fák régi magyar nevei.

Közli : Sz e r é m i.

Hazánk történelmi kutforrásainak tanulmányozásával foglalkozván, több rendbeli s egymástól különböző kutatási céljaim egyike az is volt, hogy minden olyan adatot, mely csak távolról is hazai erdészetünket érinti, feljegyezhessek. Igaz, hogy nem kötöttem volt ezen fáradságomhoz vérmes reményeket, s hogy még mindamellett, hogy kevés eredményt vártam ezen eljárásomtól, annyit sem értem el vele, a mennyit reményltem; mégis, a tömérdek mennyiségű régi okle-